Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng 1, 2016: Giấc Đông Miên

Vào những ngày cuối năm, chỉ còn vài hôm nữa là đến lễ Giáng Sinh, bà cháu tôi rảo bước trên những đường phố Queen Ann, ngắm những căn nhà trang hoàng với những ánh đèn đủ màu, những giây đèn chiếu lấp lánh trên những nhánh và thân cây trụi lá nằm dọc theo hai bên đường.

Khi đi ngang qua nhà cô Helen, cô ấy vẫy tay mời vào, dúi cho một hộp bánh trôi Tàu và bảo:*"Tôi mới cúng Đông Chí xong, nấu nhiều chè quá, bà làm ơn ăn dùm hộ tôi mấy chén."* Tôi chẳng làm khách, nhận ngay hộp chè. Cô Helen này thích ăn, biết ăn và nấu ăn giỏi, món Tây, món Tàu gì mà cô ấy đụng tay vào làm là ai dù khó ăn đến đâu, mà thử qua thức ăn của cô ấy cũng phải khen, tôi biết là chè ngon nên không từ chối. Được hộp chè,bà cháu tôi rủ nhau, cắt ngang cuộc dạo phố xem đèn, đi thẳng về nhà, trút chè vào nồi, bỏ lên bếp, đập thêm một miếng gừng to bằng đầu ngón tay cái vào nồi, hâm lên. Nước đường vừa liu riu sủi tăm là mùi thơm nhẹ nhàng của gừng đã toả lên làm ấp áp cả gian bếp nhỏ. Tôi rủ Vân Tràng cùng ăn, vì cô cháu ngoại này hảo ăn chè trôi nước, bánh trôi Tàu thì cũng y hệt chẳng khác gì, chè hôm nay có hai thứ nhân, là vì cúng Đông Chí nên cô Helen làm một nửa nhân đậu xanh, một nửa nhân mè đen. Hai bà cháu tôi thong thả múc chè ra chén, lấy đũa xắn mỗi viên chè ra làm bốn, để nước đường thấm vào nhân, rồi bắt đầu ăn. Vừa nhai xong miếng chè đầu tiên là Vân Tràng dơ ngón tay cái lên, ý nói là *"Ngon lắm"*. Cô Helen nhào bột rất dẻo, vừa, không dai quá mà cũng không nhão qúa, hai bà cháu ăn hết mấy chén chè, bụng thấy ấm áp lên, vì có chất đường và chất gừng nên cảm thấy khỏe hẳn cả người, cháu chắc còn thòm thèm nên dụ dỗ bà *"Ngày mai Bà nấu chè trôi nước cho em ăn nữa được không Bà?"*

Tôi vội trả lời *"Không"* ngay vì đã sợ đường quá rồi. Hôm nay ăn được món chè này vì chè có hương vị Á Đông, chứ cả tháng nay từ ngày Lễ Tạ Ơn đến giờ tôi đã ngán chất đường lên đến tận cổ, đi đâu cũng ngửi thấy mùi đường, mùi bơ, mùi bột, bánh kẹo, chỉ nhìn không đã thấy ngán và sợ thức ăn Mỹ quá là sợ. Hai ba ngày trước hai bà cháu tôi đã qua làm giúp bữa tiệc cho bà hàng xóm Cecilia, bà này tổ chức tiệc Giáng Sinh hàng năm, mỗi lần mời cả trăm người. Năm nào cũng như năm ấy, việc của tôi là lo sắp khay rau, gồm có cà rốt, cà chua, măng tây, củ dền, ớt xanh ớt đỏ, broccoli, cauliflower, cần tây, ở giữa để một tô lớn là cream cheese trộn với hẹ tươi để ai ăn thì quyệt cái sauce này lên trên rau, ăn rau tươi, sống như vậy. Bao năm nay tôi chưa từng buồn thử món này ra làm sao, nhìn không là cũng đủ biết chẳng có hương có vị gì. Xong món rau thì làm một tô xà lách không lồ, trong đó có hạt lựu, củ đậu xắt nhỏ, quýt bóc vỏ từng múi, rồi thái một khay lớn xá xíu, gồm cả 10 khúc thịt thăn, kể ra đây vẫn còn thấy ớn ơi là ớn.

Phần cháu Vân Tràng thì hai năm nay đã quán xuyến được phần bánh cookies của tiệc này, có nghĩa là bà Cecilia đã làm nhiều loại bánh đựng trong nhiều hộp lớn, đến hôm tiệc là cháu chỉ việc sắp, bày ra những khay những đĩa là xong. Xong phần bánh cookies là cháu đi phụ người lớn thụt kem vào bánh choux à la crème.

Hai bà cháu tôi làm xong những món này hộ bà Cecilia, lúc khách tới và vào tiệc là khoảng 2 giờ trưa, chúng tôi không ăn nổi món nào cả, vì không những chỉ có một bàn dài chất đầy thức ăn, mâm nào mâm nấy như cái núi, trên những cái kệ chung quanh phòng ăn, rồi trong bếp, trong lò vẫn còn nấu, còn nướng. Nhìn quanh đâu đâu cũng thấy thức ăn: một miếng đùi heo ướp muối lớn, một đĩa cá hồi xông khói, một đĩa tôm hạng lớn nhất, một khay phó mát lớn đủ loại, đủ vị… Bao nhiêu là bánh mặn, bánh ngọt, kể cả một cái tháp cao đầy bánh choux à la crème, bên ngoài có những sợi đường caramel bọc lại, chỉ nhìn thôi, bụng không thấy đói, miệng không thấy thèm, cầm ly nước uống và đi ra đi vào nói chuyện với hết người nọ đến người kia là xong buổi tiệc.

Nhớ những năm trước, tan tiệc ở nhà bà này về là mẹ con bà cháu tôi lên xe, phóng đến tiệm Việt Nam House ăn bún mắm, bún măng vịt. Hoặc có năm kho sẵn nồi cá kho tộ ở nhà, hay làm một chảo tôm rim, tối đến đi tiệc về ngồi ăn cơm cá kho, tôm rim để "tẩy trần".

Lần này, ngay ngày hôm sau bữa tiệc ở nhà bà Cecilia, vì đã phải "giao thiệp" với cái mâm rau nhạt nhẽo và thau xà lách cũng nhạt nhẽo không kém, những thức ăn đầy bột và bơ, tôi đâm ra thèm ớt, nước mắm và một điã rau ghém của Việt nam ta, gồm đủ rau diếp, rau muống chẻ, rau bắp chuối, rau tía tô, kinh giới, mùi ta, ngò gai, rau húng. Nghĩ mãi, chỉ thấy có món bún bò, bún suông, bún riêu hoặc món mì Quảng thường hay đi đôi với rổ rau là đáp ứng được sự thèm thuồng của tôi. Đắn đo mãi, cuối cùng tôi chọn món bún riêu, giản dị, làm mau và ít mỡ màng.

Thế là tôi ra chợ mua các thứ, về nấu một nồi bún riêu, chẻ rau muống, làm một rổ rau có đủ lệ bộ các thứ như đã kể ở trên. Trong vòng hai ngày, gia đình tôi giải quyết xong nồi bún riêu với rau sống rồi mà cơn thèm thức ăn Việt Nam vẫn còn, sáng thứ Bảy tôi dậy từ 4 giờ sáng, làm tôm chấy, mỡ hành, pha một thẩu nước mắm thật "chiến", rồi tráng hơn mười đĩa bánh ướt, phế mỡ hành, rắc tôm chấy lên trên, cho cả nhà thức dậy dùng bữa sáng.

Mùa đông đêm dài ngày ngắn lắm. Từ xưa đến nay ai cũng biết như thế, nhưng ngày mùa Đông ở Seattle thì đáng sợ hơn hết, ban ngày chỉ có vài tiếng đồng hồ, còn đêm thì bắt đầu đến sớm thật là sớm, và kéo dài, tưởng chừng như vô tận, mãi 8 giờ mới sáng mới thấy ánh sáng và vào 4 giờ chiều là trời đã tối om. Trời ở đây lại hiếm nắng, trời âm u nên chính tôi cũng cảm thấy buồn ngủ, ngày nào buổi trưa cũng phải cầm quyển sách, bỏ dở công việc đang làm, vào giường chùm chăn lên đến tận cổ, đọc vài trang sách là đã ngáp ngắn ngáp dài, chìm vào giấc ngủ một cách dễ dàng. Chẳng bù cho những ngày mùa Hạ, tôi không muốn ngủ trưa, mà dù có buồn ngủ đến đâu, vào giường nằm nghỉ lưng một lát, nhìn ra cửa sổ, thấy ngoài kia hoa lá tưng bừng, sợ mấy cây lan thiếu nước là vội vàng nhỏm dậy ra vườn ngay. Đó là ngủ ngày, còn giấc ngủ đêm thì ngày nào cũng như ngày ấy, mới 9 giờ tối là mắt đã nặng, sáng dậy mở mắt xem đồng hồ đã 6 giờ sáng mà vẫn còn muốn nằm nướng trên giường.

Tôi không có giấc Đông Miên nhưng những giấc ngủ đến quá dễ dàng vì vào mùa lạnh những cây lan cần ngủ nên không cần tưới nhiều. Hai ba ngày mới đi một lần xem những cây lan có cần tí nước nôi nào không? Mùa này lan phần đông nghỉ và ngủ hết, nên có những thứ lan như: *Dendrobium falconneri, Dendrobium auriculatum, Dendrobium wardianum, Dendrobium devonianum*, mùa Hè đòi hỏi nhiều nước, hầu như là mỗi ngày. Nhưng vào mùa đông những cây này chỉ cần tưới mỗi tuần một hay hai lần, cứ ra cầm chậu lan lên, thấy còn ẩm ẩm là không dám tưới nước thêm, phải chờ khô hẳn đã rồi mới tính được.

Hôm trước có người bạn cho mấy chậu Phalaenopsis, trông cũng xinh đẹp, nuôi được mấy tháng, vào mùa ấm, thấy tốt tươi, hoa đã nở rồi đã không tàn, mà trên ngọn còn tiếp tục mọc thêm nhiều nụ nữa. Có một ngày mùa Đông rảnh rỗi, dư thì giờ, rễ chưa khô đã mang ra tưới thêm nước, chỉ vài ngày sau là biết "đời" ngay, những đóa hoa rũ rượi, lá thì vàng, hoặc nhão ra, rơi xuống bàn. Thế mới biết mùa này 90% những cây lan cần có một giấc đông miên, ngắn hay dài thì tuỳ theo loại, nhưng thế nào cũng phải cho lan nghỉ và ngủ, không thể nào bất cẩn cứ tưới nước tưới và bón phân như mùa Hè được.

Như hai loại lan tí hon *Nageliella purpurea* (The hummingbird orchid) và *Sarcochilus ceciliae*, không biết những cây mọc hoang ngoài thiên nhiên có cần "giấc đông miên" hay không chứ tôi để ý những cây trồng trong nhà, mùa này thấy không cần nghỉ ngủ gì cả, vì lá cứ mọc to và dài thêm, và cành hoa cứ theo cuống lá mọc ra mơn mởn, còn những cây *Sarcochilus purpurea* có cây còn duyên dáng nở tung ra mấy cái hoa, có cây còn ra thêm cành điểm theo mấy cái nụ nữa,

mọc mạnh như vậy nhưng cũng không dám tưới nước thẳng tay. Phải chờ gốc thật khô, chờ ngày có nắng, và phải tưới vào buổi sáng sớm để rễ đủ thì giờ khô trước khi trời tối và đêm lạnh kéo đến. Loạng quạng tưới nước lúc rễ vẫn còn ướt, là không lâu, chỉ ngày hôm sau thôi là cuống lá úng ra, xem như là mất cái lá đó rồi.

Đó là những cây nổi tiếng khó trồng, còn những cây dễ dãi như *Pleurothallis truncata, Pleurothallis profilera, Pleurothallis canaligera* và nhiều loại Pleurothallis khác thì mùa này tưới cũng không chết, mà để khô cũng không thấy dấu hiệu của sự héo tàn, cây *Pleurothallis truncata* còn ra hai nhánh hoa từ một cái lá nữa, ngoài hoa ra, cũng từ cái cuống lá đó, một cái keiki còn ráng bon chen nhú ra. Cứ nhìn vào một cái lá đó thôi cũng đã thấy cả một đời sống toàn vẹn vui tươi, dễ dãi. Nghiệm ra thì cây cỏ cũng như người ta, có người tính nết dễ chịu, sao cũng được, chuyện lớn chuyện nhỏ gì cũng bỏ qua một cách dễ dàng, có người một chuyện nhỏ chẳng đáng gì cũng làm ầm ĩ lên, gây thương tổn cho người khác và chính mình.

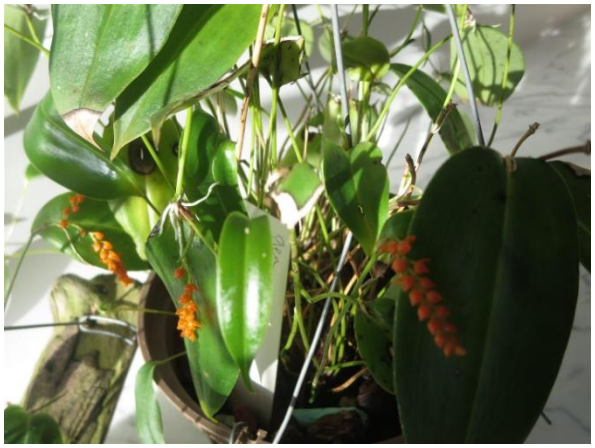

Nói về sự dễ dãi thì những cây Dendrobium thuộc nhóm spatulata như *Dendrobium discolor, Dendrobium stratiotes, Dendrobium antennatum*… là dễ nhất, cả năm không cần nghỉ ngơi, nhưng loại này lại đòi hỏi nhiều nắng và nóng ấm (tối thiểu phải trên 60F). Vậy mà tôi có vài cây lọai này, trồng ở cái xứ sở hiếm hoi nắng, cây con cứ từ rễ nứt ra thêm đều đều, những cây đã cao lớn rồi thì cứ tiếp tục vươn cao lên, nếu được cung cấp đầy đủ ánh sáng và nước, và phân. Hoa nở gần như cả 6 tháng còn chưa nuốn tàn, và nhánh hoa mới cứ tiếp tục mọc thêm ra. Nói tóm lại, suốt một năm nhóm *Dendrobium spatatula* này miệt mài sống, bất kể bốn mùa Xuân Hạ

Thu Đông, không cần giấc đông miên như những loài Dendrobium khác như *Dendrobium nobile, Dendrobium loddigesii, Dendrobium anosmum, Dendrobium aphyllum*…

Nhớ lại lúc mới học trồng lan, mỗi mùa Đông tôi đã làm chết bao nhiêu cây *Dendrobium anosmum, Dendrobium aphyllum, Dendrobium loddigesii* vì sự kém hiểu biết của mình. Vì ai cũng dặn là không được tưới những cây này vào mấy tháng mùa Đông, nếu không nó sẽ không chịu ra hoa. Lúc đó nếu cứ để cây khô khan, không tưới, vừa hết mùa Đông là thân cây đã khô cằn và cũng chết theo mùa Đông. Chết hết cây này, đến mùa Xuân, tôi lại đi mua những cây khác thay vào, vì đây là 3 loại Dendrobium tôi thích nhất và tự hỏi là sao ai trồng mấy loại này cũng tốt, hoa ra đeo theo cả một cái thân dài hơn một mét, mà đám lan này của mình thì cứ lặng lẽ dắt tay nhau đi vào cõi không cùng. Về sau này nhờ có computer, vào internet xem đó đây mọi người trồng lan ra sao, mới biết là mặc dù cây không cần tưới trực tiếp, hay là tưới ướt đẫm, nhưng độ ẩm chung quanh những cây lan này phải duy trì thật cao, và nếu cây có dấu hiệu khát nước, thì lâu lâu cũng cần phải tưới chứ không thể để trong tình trạng hạn hán kéo dài cả mấy tháng được.

Suốt một mùa Đông, chỉ một điều quan trọng tôi cần nhớ là: Lan phải chờ thật khô rồi mới tưới. Bận không tưới được thì Lan vẫn không chết, rảnh rỗi quá mang Lan ra tưới lúc rễ còn ướt và gặp đêm lạnh chỉ vài ngày sau là ngậm đắng nuốt cay ngay tức thì… Cũng như chúng ta lúc đang ngủ ngon, Lan không muốn bị ai quấy rầy làm rộn.

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle tháng Hai, 2016.

Phạm Hảo